

รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา

Model of Suitable Monastery Development for Holistic Happiness by 5sor Ways Based on Buddhist Psychology

พระอนันตชัย อภินนโท¹, ประยูร สุยะใจ² และ พระมหาเฟื่อน กิตติโสภณ³

Phra Anantachai Abhinando, Prayoon Suyajai, and

Phramaha Phuen Kittisobhano

Received: February 04, 2021

Revised: March 11, 2021

Accepted: March 11, 2020

(sansab.2222@gmail.com, prayoon.suy@mcu.ac.th, and

phuen.cha@mcu.ac.th)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวคิดของการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา 2) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือ เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดของการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา

สภาพปัญหาและแนวคิดการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา พบว่า จุดแข็ง คือ เป็นสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานประจำจังหวัดศรีสะเกษ จุดอ่อน คือ ทำงานไม่เป็นระบบ ปัญหา/อุปสรรค คือ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น โอกาส คือ มีลูกศิษย์อุทิศภักดีค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัด

¹ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{2,3} ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา คือ 1) ด้านกิจกรรมสถานที่สร้างสุขเชิงองค์รวม 2) ด้านกิจกรรมสังคมสร้างสุขเชิงองค์รวม 3) ด้านกิจกรรมจิตใจสร้างสุขเชิงองค์รวม 4) ด้านกิจกรรมปัญญาสร้างสุขเชิงองค์รวม โดยคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) หลัก 5ส มีความสัมพันธ์กับความสุขเชิงองค์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา การบริหารจัดการวัดด้วยวิถี 5ส ที่มีคุณภาพมาก ทั้งนี้โดยการบูรณาการเข้ากับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย หลักธรรมสัปปายะ 7, หลักธรรมภavana 4, หลักการบริหารวัด 4, และหลักจิตวิทยา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2 ประกอบด้วย แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ซึ่งส่งผลต่อความสุขเชิงองค์รวม 4 คือ สุขกาย, สุขสังคม, สุขอารมณ์ และสุขปัญญา ชื่อว่า “วัดสร้างสุขโมเดล : 574424”

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนาวัด, 5ส, พุทธจิตวิทยา

Abstract

This research aimed 1) to study the problematic background and concepts of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology 2) to synthesize model of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology 3) to propose model of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology. this research followed mixed method with 3 phases : phase 1; study concepts of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology by reviewing documents, research papers, and interviewing 24 experts, conducting SWOT analysis, and synthesizing data with 6Cs principle to build the draft medal, phase 2; build the real model of the monastery with

holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology, then confirm model by using focus group of 8 experts, deploy model to target which is Wat Nong Chiang Toon monastery to evaluate satisfaction which is consisted of 44 items in 4 dimensions. 217 Buddhists of Wat Nong Chiang Toon monastery were selected as a sample by simple random sampling method. Statistics used in this study are percentage, mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation coefficient, phase 3; propose model of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology.

The problematic background and concepts of developing the monastery with holistic happiness by 5S (S1 : Seiri = Clearing Up, S2 : Seiton = Organizing, S3 : Seiso = Cleaning, S4 : Seiketsu = Standardizing, S5 : Shitsuke = Training & Discipline) approach according to Buddhist psychology. According to SWOT analysis, it found that Strength: Wat Nong Chiang Toon is meditation center of Si Sa Ket Province, Weakness: lack of management system, insufficiency of meditation master, Opportunities: many Buddhist people support monastery, volunteer helping activities of monastery, Threads: lack of public relation, inharmony of Buddhist people in village around monastery.

On analysis of model of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology, it found that there are three dimensions of its; namely, 1) dimension of activities, 2) dimension of social activities for holistic happiness, 3) dimension of psychological activities for holistic happiness, 4) on dimension of wisdom activities for holistic happiness. On the quality of model of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology in all dimensions is in high level ($\bar{X} = 4.08$), 5S principle correlated to holistic happiness at statistically significant level 0.01.

On proposing model of developing the monastery with holistic happiness by 5S approach according to Buddhist psychology, it found that the quality is improved by integrating Buddhist psychological factors, namely 7 supphāya principle, 4 bhāvanā principle, 4 principles of monastery management, psychological principles, namely, achievement motives which are internal motives and external motives effected to 4 dimensions of holistic happiness, namely, bodily, social, psychological, and wisdom. This model named “Happy monastery model: 574424”.

Keywords: Model, Developing Monastery, 5S, Buddhist Psychology

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ” โดยตามแผนยุทธศาสตร์ได้วางแผนกำหนดนโยบายในด้านสาธารณูปการไว้ว่า 1) สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา โดยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาในโครงการวัดเสริมสร้างความสุข 2) ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ด้วยอาศัยการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายให้เกิดสัมฤทธิ์ผลพัฒนาระบบธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย 3) พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธด้วยการเพิ่มศาสนบุคคล เพิ่มศักยภาพของพระนวกกรรมเชิงพุทธ และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม 4) มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการจัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ให้ถือเป็นวาระแห่งชาติ ที่กำหนดให้สภาพัฒนาการ (สพช.) ทำการศึกษาวิเคราะห์และจัดทำแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปด้านต่าง ๆ เสนอต่อสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) คณะรัฐมนตรี (ครม.) คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560) ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาภายในและภายนอกวัดที่เป็นสำนักปฏิบัติธรรมพบสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค คือ 1) ปัญหาความเสื่อมโทรมของวัด 2) ปัญหาด้านสาธารณูปโภค 3) ปัญหาการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม 4) ปัญหาการบริหารจัดการวัด 5) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยท้องถิ่น (ภิชรบถ ฤทธิ์เต็ม, 2563)

การบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและมรดกวัฒนธรรมควรเป็นเรื่องที่มีหลักประสมประสานกันหลายรูปแบบ รวมทั้งการจัดการรักษาศาสนสถานที่เป็นมรดกการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (พระมหาธีรธรรมสาร, 2556, หน้า 2-3) วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งที่รวบรวมงานศิลปะ วิทยาการและความรู้มากมายหลายสาขา ที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรมรวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน แม้ปัจจุบันความเป็นศูนย์กลางในบางเรื่องจะลดลงแต่ความสำคัญก็ยังคงอยู่ บทบาทของวัดยังคงมีค่อนข้างมาก คือ เรื่องของการพัฒนาชุมชนหรือการเป็นหน่วยสังคมสงเคราะห์ และความเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจ ซึ่งยังคงมีอยู่เสมอมาแต่อย่างไร วัดจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในสังคมไทย

ในส่วนโครงการวัดสร้างสุข คนสร้างชาติ พุทธศาสน์สร้างใจ “โลกสปปายะ วัดสร้างสุข” ที่สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ได้ร่วมมือกันกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมให้วัดเป็นพื้นที่ตัวอย่างทั้งด้านกายภาพและจิตใจ โครงการวัดสร้างสุขมีแนวคิดที่จะสร้างสังคมไทยให้น่าอยู่โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางให้ประชาชนหรือชุมชนรอบวัด หันกลับเข้ามาหาวัด ทะนุบำรุงวัด พัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่ ๆ เหมาะแก่สถานะของแต่ละวัดที่มีอยู่ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2559) สอดคล้องกับหลักแห่งสปปายะในพระพุทธศาสนา ซึ่งโดยหลักธรรมชาติทั่วไปถือว่าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของบุคคล ด้านความเสื่อมความเจริญ ถ้าบุคคลอาศัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้มาก ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคได้กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นสปปายะสำหรับผู้ประพาสวัดและปฏิบัติธรรมฐานเรื่อง อาวาสสปปายะไว้ว่า ที่อยู่อาศัยหรือวัด ราวป่า โคนต้นไม้ สำนักปฏิบัติธรรม ภูมิสงฆ์ อาราม เรือนว่างอันเป็นที่สบาย สงบ ปราศจากผู้คนสัญจรไปมา ไม่ใกล้หนองน้ำ บ่อน้ำ หรือแหล่งชุมชนจนเกินไป อันอาจเกิดความรู้สึกรำคาญจากการสัญจรไปมาของผู้คน มีรั้วรอบขอบชิด ปลอดภัยต่อความเป็นอยู่ สถานที่นั้นเป็นที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติธรรม การเดินจงกรมเปลี่ยนอิริยาบถ (พุทธะดอทคอม, 2563) สอดคล้องกับหลัก 5ส คือ กิจกรรมพื้นฐานที่มุ่งเน้นปรับสภาพแวดล้อมการทำงานให้เป็น

ระเบียบเรียบร้อย เพื่อให้เกิดความสะอาดสะอ้าน ปลอดภัย สวยงาม ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและเพื่อให้ได้งานที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ 1) ปรับปรุงสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามและสะอาดตา 2) สร้างวัฒนธรรมการดำเนินงานขององค์กร สร้างนิสัยที่ทำงานให้แก่บุคลากร ใส่ใจเรื่องการประหยัดพลังงาน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3) ใส่ใจเรื่องการประหยัดพลังงานและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (วิกิพีเดีย, 2563) ซึ่งหลัก 5ส ประกอบด้วย 1) สะสาง คือ การแยกให้ชัดเจนระหว่างของที่จำเป็นต้องใช้กับของที่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้ ของที่ไม่จำเป็นต้องให้ขจัดทิ้งไป 2) สะดวก คือ การจัดวางของที่จำเป็นต้องใช้ให้เป็นระเบียบสามารถหยิบฉวยใช้งานได้ทันที เพื่อกำจัดความสูญเปล่าของเวลาในการค้นหาสิ่งของ 3) สะอาด คือ การปิดกวาดเช็ดถูสถานที่ สิ่งของ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ให้สะอาดอยู่เสมอไม่มีเศษขยะ ไม่ให้สกปรกเลอะเทอะ 4) สุขลักษณะ คือ การรักษาปฏิบัติ 3ส ได้แก่ สะสาง สะดวก และสะอาดให้ดีตลอดไป ซึ่งเป็นการจัดการสภาวะรอบตัว เพื่อให้เกิดสภาพที่ดีทางกายจิตใจ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม 5) สร้างนิสัย คือ การรักษาและปฏิบัติตามสิ่งที่กำหนดไว้แล้วอย่างถูกต้องจนติดเป็นนิสัยและสร้างวินัยให้กับตนเอง

วัดจึงเป็นสถานที่เหมาะแก่การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมของประชาชนทั่วไป ให้เป็นไปตามหลักสัปปายะ 7 และหลัก 5ส เป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็นระบบมีแนวปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานและรักษาสิ่งแวดล้อมในสถานที่ให้ดีขึ้น ซึ่งนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยบูรณาการส่งเสริมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนบนพื้นฐานของการมีหลักภาวะ 4 ได้แก่ 1) กายภาวนา คือ การพัฒนาความสัมพันธ์กายของเรากับสิ่งแวดล้อมภายนอก 2) คีลภาวนา คือ การฝึกความประพฤติให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน 3) จิตตภาวนา คือ การพัฒนาจิตให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญอกงามด้วยคุณธรรม 4) ปัญญาภาวนา คือ การฝึกปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ จะนำไปสู่การจูงใจให้ประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนโดยทั่วไปได้นำไปพัฒนาตนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคตต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาภายในวัดและแนวคิดในเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกสบายสร้างสุขภาวะทางกาย และสุขภาวะทางจิตใจเชิงองค์รวม แก่ผู้มาแสวงบุญและประพฤติปฏิบัติธรรมที่วัดหนองเชียงทูน อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ โดยให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2560-2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ” ด้านการสาธารณูปการในโครงการวัดเสริมสร้างความสุข และด้านยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน ด้วยอาศัยการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายให้เกิดสัมฤทธิ์ผล มาพัฒนาเชิงบูรณาการเข้ากับหลัก 5ส ให้มีการบริหารจัดการวัดเพื่อให้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และแนวทางในการพัฒนาให้เป็นวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมในศาสนสถานและสถานที่ศึกษาอื่น ๆ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวคิดของการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวคิดของการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาวัดที่โดดเด่นเป็นรูปธรรม 4 ภาค ได้แก่ ตะวันออกเฉียงเหนือ คือ วัดหนองป่าพง ภาคใต้ คือ วัดสวนโมกขพลาราม ภาคเหนือ คือ วัดพระธาตุศรีจอมทอง ภาคกลาง คือ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่อร่างรูปแบบฉบับร่าง

2. แหล่งข้อมูล ศึกษาจากเอกสาร บทความ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อออนไลน์ สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 24 รูปคน และสนทนากลุ่ม จำนวน 8 รูปคน ใน 6 จังหวัด คือ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดนนทบุรี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นข้อคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก 5 ข้อ ได้แก่ (1) แนวคิด/แนวปฏิบัติการสร้างวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาเป็นอย่างไร (2) วิธีการ/กระบวนการ/ขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาเป็นอย่างไร (3) ปัญหา/อุปสรรค การพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาเป็นอย่างไร การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาของวัดในจังหวัดศรีสะเกษ ด้วยวิธีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก (SWOT) (4) ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาเป็นอย่างไร (5) รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาเป็นอย่างไร

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิค 6'C โดยวิธีการเปลี่ยนข้อมูลดิบเป็นสารสนเทศการวิจัย เป็นบทสรุปของการวิจัยให้ระบบความคิด และเป็นกรอบแนวคิด ผลการวิจัยที่เกิดจากการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ดังนี้ (1) Concept (มโนทัศน์) ผู้วิจัย กำหนดหัวข้อ กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ กำหนด Scope เนื้อหาแต่ละประเด็น (2) Contents สารสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีข้อมูลเที่ยงตรง เพียงพอ แล้วสรุปประเด็นสำคัญ (3) Classify : นำข้อมูลสำคัญมาทำการจำแนกกลุ่มเนื้อหา จัดกลุ่มระบบข้อมูล แยกองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบของข้อมูล (4) Category : นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ จัดกลุ่มข้อมูลใหม่ จัดกลุ่มความสัมพันธ์ของข้อมูล มีกรอบ/หลักการ การจัดหมวดหมู่ การสรุปเนื้อหาใหม่ (5) Conceptualize : การจัดทำกรอบระบบความคิดการวิจัย โดยกำหนดประเด็นสำคัญที่วิเคราะห์ กำหนดกรอบความสัมพันธ์ของประเด็นหลักด้วยตรรกะเหตุผล เชื่อมโยงข้อมูลเป็นแผนภูมิ หรือ Diagram / model (6) Communication : การแปลความ ตีความข้อมูล อธิบายความหมายของกรอบการคิด และอธิบายความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัย สรุปความเป็นความรู้ใหม่ ได้แก่ องค์ประกอบของความรู้ วิธีการได้มาของความรู้ คุณค่าของความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา

1. ขั้นตอนการวิจัย 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากร ตัวแปรที่จะศึกษาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติที่จะใช้ในการวิจัย 2) ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิธี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา 3) สังเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิธี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา 4) จัดทำเครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยการหาค่าความสอดคล้อง IOC และ CVI จากผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและนักจิตวิทยา จำนวน 5 รูปท่าน 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับพื้นที่จริงมากที่สุด 6) นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง

2. แหล่งข้อมูล คือ ผู้มาทำบุญและปฏิบัติธรรมในวัดหนองเชียงทูน ตำบลหนองเชียงทูน อำเภอลำปางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มาทำบุญและปฏิบัติธรรมในวัดหนองเชียงทูน ตำบลหนองเชียงทูน อำเภอลำปางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 500 รูปคน (สัมภาษณ์พระอธิการคำมั่น อินทวนโณ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหนองเชียงทูน, 25 กันยายน 2563) ใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 217 รูปคน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจในกิจกรรมตามหลักความสุขเชิงองค์รวมด้วยวิธี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา 5 ระดับ เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิธี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรมสถานที่สร้างสุขเชิงองค์รวม (กาย) 11 ข้อ 2) ด้านกิจกรรมสังคมสร้างสุขเชิงองค์รวม (สังคม) 11 ข้อ 3) ด้านกิจกรรมจิตใจสร้างสุขเชิงองค์รวม (อารมณ์) 11 ข้อ 4) ด้านกิจกรรมปัญญาสร้างสุขเชิงองค์รวม (ปัญญา) 11 ข้อ รวมทั้งสิ้น 44 ข้อคำถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (เพียร์สัน)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิธี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา

รวบรวมแนวความคิดของผู้ให้ข้อมูลในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาวัดสปปายะสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา โดยแยกเป็นประเด็นอย่างเด่นชัด โดยมุ่งเน้นความสำคัญที่เกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้ จัดลำดับความคิดและเนื้อหาของข้อมูลให้มีการเรียงร้อยตามหลักเหตุผล แบ่งกลุ่มของความคิดและเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญ (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Focus group) มุ่งเน้นหลักการ เป้าหมาย วิธีการ เกี่ยวกับหลักบริหารจัดการวัด, หลักธรรม, และหลักจิตวิทยา ที่ใช้ในการพัฒนาวัดสปปายะสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ประมวลความรู้รวบยอดแล้วนำเสนอเป็นโมเดล

ผลการวิจัย

สภาพปัญหาและแนวคิดการพัฒนาวัดสปปายะสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา จากการวิเคราะห์ตามหลัก SWOT และสังเคราะห์ด้วยเทคนิค 6'C พบว่า จุดแข็ง คือ เป็นสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานประจำจังหวัดศรีสะเกษ, โดยสภาพรอบ ๆ เป็นเขตชนบทที่เจริญแล้ว เดินทางสะดวก บรรยากาศในวัดร่มรื่น เงียบ สงบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ จุดอ่อน คือ ทำงานไม่เป็นระบบ ขาดวิปัสสนาจารย์ ขาดจิตอาสาพัฒนาวัด ปัญหา/อุปสรรค คือ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น มีกลุ่มต่อต้านการจัดกิจกรรมของทางวัด ชาวบ้านไม่สามัคคีกัน โอกาส คือ มีลูกศิษย์อุปัชฌาย์ ค้ำใช้จ่ายในการพัฒนาวัด มีจิตอาสาคอยดูแลและช่วยงานวัด ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ

วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสปปายะสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา คือ 1) ด้านกิจกรรมสถานที่สร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวม คือ จัดรมณีสถานในวัด โดยการปูตัวนอนคอนกรีตหน้าอุโบสถ และรอบกุฏิกรรมฐาน จัดหาชุดมานั่งคอนกรีตไว้ตามจุดสำหรับผู้มาทำบุญและปฏิบัติธรรม ทำป้ายประชาสัมพันธ์ ทำป้ายสุภาพิต 2) ด้านกิจกรรมสังคมสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวม คือ จิตอาสาพัฒนาวัด โดยนัดพบรวมกลุ่มและร่วมพัฒนาวัดทุกวัน 3) ด้านกิจกรรมจิตใจสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวม คือ ร่วมกันตักบาตรในศาลาหอฉันทุกวันพระ 4) ด้านกิจกรรมปัญญาสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวม คือ อบรมปฏิบัติธรรมตามแนวทางสติปัฏฐาน 4 ทุกวัน ด้านคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาวัดสปปายะสร้างสรรค์สุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) หลัก 5ส มีความสัมพันธ์กับความสุขเชิงองค์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา การบริหารจัดการวัดด้วยวิถี 5ส ที่มีคุณภาพมาก ทั้งนี้โดยการบูรณาการเข้ากับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย หลักธรรมสัปปายะ 7 หลักธรรมภาวนา 4 หลักการบริหารวัด 4 และหลักจิตวิทยา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2 ประกอบด้วย แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ซึ่งส่งผลต่อความสุขเชิงองค์รวม 4 คือ สุขกาย สุขสังคม สุขอารมณ์และสุขปัญญา ชื่อว่า “วัดสร้างสุขโมเดล : 574424”

อภิปรายผล

สภาพปัญหาและแนวคิดการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา จากการวิเคราะห์ตามหลัก SWOT การสังเคราะห์ด้วยเทคนิค 6'C พบว่า จุดแข็ง คือ เป็นสำนักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานประจำจังหวัดศรีสะเกษ โดยสภาพรอบ ๆ เป็นเขตชนบทที่เจริญแล้ว เดินทางสะดวก บรรยากาศในวัด ร่มรื่น เย็นสบาย สะอาด ถูกสุขลักษณะ จุดอ่อน คือ ทำงานไม่เป็นระบบ, ขาดวิปัสสนาจารย์, ขาดจิตอาสาพัฒนาวัด ปัญหา/อุปสรรค คือ ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น มีกลุ่มต่อต้านการจัดกิจกรรมของทางวัด ชาวบ้านไม่สามัคคีกัน โอกาส คือ มีลูกศิษย์อุปัชฌาย์ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาวัด มีจิตอาสาคอยดูแลและช่วยงานวัด ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูปลัดสราวุธ ฐิตปัญโญ (2560) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดชลบุรี พบว่า องค์ประกอบในการพัฒนาวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิตของบุคคลในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของประชาชน 2) มีกิจกรรมที่นำไปสู่กระบวนการคิดเพื่อการแก้ไขปัญหา โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และความเดือดร้อนโดยการเรียนรู้ และร่วมกันแสวงหาคำตอบของปัญหาที่เกิดขึ้น 3) มีการให้บริการที่ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้สารสนเทศให้แก่ประชาชน โดยการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้สารสนเทศให้แก่ประชาชนที่มารับบริการ 4) เป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะจารีตประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชุมชน โดยการจัดศูนย์

การเรียนรู้ชุมชนที่มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น 5) เป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีความรื่นรมย์ โดยปรับภูมิทัศน์ให้สัปปายะ 6) เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้เสมือนจริง โดยจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ส่งเสริมเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เสมือนจริงโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ารับบริการสืบค้นสารสนเทศโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสอดคล้องกับ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (2556) กล่าวว่า “สัปปายะ”เป็นศัพท์มาจากภาษาบาลี ได้มีผู้ให้ความหมายของสัปปายะ เอาไว้ว่า โดยหลักธรรมชาติทั่วไปสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีอิทธิพลอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของบุคคล ต่อความเสื่อมความเจริญของบุคคล ถ้าบุคคลอาศัยอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะก่อความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้มาก ในการประพฤติวัตรปฏิบัติธรรมก็เช่นเดียวกัน สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม เรียกว่า สัปปายะ และ สิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการประพฤติปฏิบัติทางจิต เรียกว่า อสัปปายะ

สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา คือ 1) ด้านกิจกรรมสถานที่สร้างสุขเชิงองค์รวม คือ จัดรมณีสถานในวัด โดยการบูรณนาคอนกรีตหน้าอุโบสถ และรอบกุฏิกรรมฐาน จัดหาชุดม้านั่งคอนกรีตไว้ตามจุดสำหรับผู้มาทำบุญและปฏิบัติธรรม ทำป้ายประชาสัมพันธ์ ทำป้ายสุภาชิต 2) ด้านกิจกรรมสังคมสร้างสุขเชิงองค์รวม คือ จิตอาสาพัฒนาวัด โดยนัดพบรวมกลุ่มและร่วมพัฒนาวัดทุกวัน 3) ด้านกิจกรรมจิตใจสร้างสุขเชิงองค์รวม คือ ร่วมกันตักบาตรในศาลาหอฉันทุกวันพระ 4) ด้านกิจกรรมปัญญาสร้างสุขเชิงองค์รวม คือ อบรมปฏิบัติธรรมตามแนวมหาสติปัฏฐาน 4 ทุกวัน ด้านคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) หลัก 5ส มีความสัมพันธ์กับความสุขเชิงองค์รวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาเสถียม สุวโจ (2562) ศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา” ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในวัด จัดมณรมณีสถานในวัดโดยบริเวณเขตพุทธาวาสของวัดพระพุทธบาท 2) มีป้ายประชาสัมพันธ์ โดยจัดทำติดป้ายประชาสัมพันธ์เพื่อบอกประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน 3) มีมุมเก็บภาพที่ระลึกโดยรักษาความสะอาด 4) ต้นไม้พุดได้โดยติดคติธรรมที่ต้นไม้โดยใช้ลวดสปริงรัด 5) มีป้ายปริศนาธรรมนำชีวิตให้มีค่าโดยติดป้าย กลอนสุภาชิต ด้านที่ 2 กิจกรรมบุญสร้างสุข 1) รับบาตรในศาลา 2) การสวดมนต์โดยผู้นำกลุ่มนำ

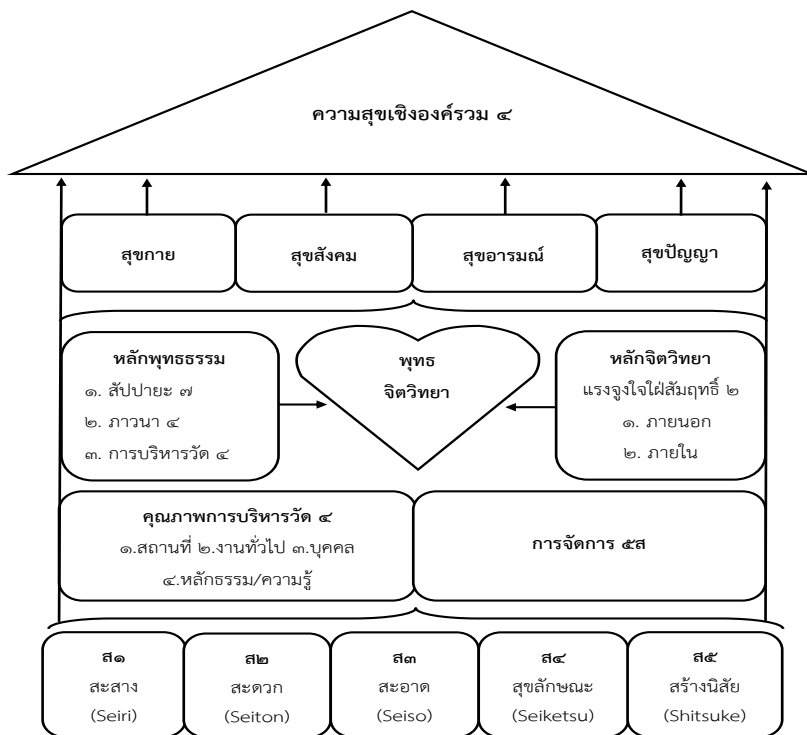
กิจกรรมทำวัตรเช้าและทำวัตรเย็น 3) การฟังธรรมโดยให้ความรู้ (บรรยายธรรม) และทบทวนเนื้อหาหลักคำสอน 4) การจัดค่ายคุณธรรม 5) ร่วมกันปฏิบัติถือศีล ด้านที่ 3 กิจกรรมชุมชนสร้างสุข 1) แจกทานผู้ยากไร้รอบวัด 2) จิตอาสาพัฒนาวัด 3) ทักชะชีวิตโดยการเข้าอบรม 4) เกมชีวิตพิชิตทุกสิ่ง 5) พัฒนาชีวิตพลิกวิกฤติเป็นโอกาส และสอดคล้องกับ วชิระ เพ็งจันทร์ (2556) กล่าวว่า ปัจจุบันคนไทยหันมาให้ความสนใจเข้าวัดทำบุญกันมากขึ้น เห็นได้จากในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมานี้ วัดทั่วประเทศพร้อมใจกันจัดกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี และมีผู้มาร่วมงานเป็นจำนวนมาก การเข้าวัดทำบุญหรือร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาถือเป็นมงคลในชีวิต และเป็นก้าวสำคัญในการปรับเปลี่ยนค่านิยม ช่วยสร้างจิตให้เกิดกุศล ก่อเกิดความสุข ช่วยเสริมพลังทางจิตใจให้มีสมาธิ สติ ปัญญาในการพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ เมื่อความคิติดังนี้ ทำให้ได้อยู่กับปัจจุบันขณะและกับตนเองได้มากขึ้น สามารถซึมซับนำหลักคำสอนทางศาสนาไปปรับใช้และเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีขึ้น ทางหลักจิตวิทยาเรียกว่าเป็น "การใช้ธรรมะเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต" กรมสุขภาพจิตมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนา เพื่อนำธรรมะเข้ามาเป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญาเสริมสร้างพลังสุขจิต และกล่อมเกลাজิตใจ โดยจะมีการจัดกิจกรรมในรูปแบบธรรมะแห่งความสุข ที่สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น การทำบุญตักบาตรไหว้พระฟังธรรม นั่งสมาธิ หรือการเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา การท่องเที่ยวธรรมในสื่อทางสังคมและสื่ออิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่

นำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา การบริหารจัดการวัดด้วยวิถี 5ส ที่มีคุณภาพมาก ทั้งนี้โดยการบูรณาการเข้ากับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย หลักธรรมสัปปายะ 7 หลักธรรมภาวนา 4 หลักการบริหารวัด 4 และหลักจิตวิทยา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2 ประกอบด้วยแรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ซึ่งส่งผลต่อความสุขเชิงองค์รวม 4 คือ สุขกาย สุขสังคม สุขอารมณ์และสุขปัญญา ชื่อว่า “วัดสร้างสุขโมเดล : 574424” ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาเสถียร สุวโจ (2562) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา ACCG Wat Model รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา แสดงให้เห็นว่า การสร้างรูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา สามารถทำให้ผู้เข้ามาวัดมีความสุขตามกรอบสุขภาวะ 4 ด้าน คือ

กาย อารมณ์ สังคมและปัญญา และสอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2551) กล่าวว่า สุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางสังคม ทางจิตใจและทางปัญญา สุขภาวะแต่ละด้านอาจมีองค์ประกอบด้านละ 4 รวมเป็นสุขภาวะ $4 \times 4 = 16$ คือ สุขภาวะทางกาย ประกอบด้วย ร่างกายแข็งแรง ปลอดภัย มีสมาธิ, สุขภาวะทางสังคม ประกอบด้วย สังคมสัมพันธ์ สังคมเข้มแข็ง สังคมยุติธรรม สังคมสันติ สุขภาวะทางจิตใจ ประกอบด้วย ความดี ความงาม ความสวย ความมีสติ สุขภาวะทางปัญญา ประกอบด้วย ปัญญารู้รอบรู้เท่าทัน ปัญญาทำเป็น ปัญญาอยู่ร่วมกันเป็นปัญญาบรรลุอิสรภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวัดต้นแบบที่มีชื่อเสียงในเรื่องการพัฒนาวัดที่โดดเด่นเห็นเป็นรูปธรรม โดยคัดเลือกมาภาคละหนึ่งวัด ประกอบด้วย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี ภาคใต้ คือสวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาคกลาง คือ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี และภาคเหนือ คือ วัดพระธาตุศรีจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าสู่กระบวนการพัฒนาเชิงบูรณาการกับปัจจัยพุทธจิตวิทยา ประกอบด้วย หลักธรรมสัปปายะ 7 หลักธรรมภavana 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 2 คือ ภายนอกและภายใน ในส่วนด้านคุณภาพการบริหารวัด 4 กับการจัดการ 5ส ส่งผลต่อความสุขเชิงองค์รวม 4 คือ สุขกาย สุขสังคม สุขอารมณ์และสุขปัญญา ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามถึงความพึงพอใจตามความสุขเชิงองค์รวม 4 ด้าน คือ ด้านสถานที่สร้างสุขเชิงองค์รวม ด้านสังคมสร้างสุขเชิงองค์รวม ด้านจิตใจสร้างสุขเชิงองค์รวมและด้านปัญญาสร้างสุขเชิงองค์รวม ผลที่ได้นำไปสู่องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 วัดสร้างสุขโมเดล : 574424

การบริหารและจัดการวัดด้วยวิธี 5ส ที่มีคุณภาพมาก ทั้งนี้โดยการบูรณาการเข้ากับปัจจัยทางพุทธจิตวิทยา ซึ่งประกอบด้วย หลักธรรมสัมปายะ 7 หลักธรรมภาวนา 4 การบริหารวัด 4 หลักจิตวิทยา คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทั้ง 2 คือ แรงจูงใจภายนอกและแรงจูงใจภายใน ส่งผลต่อความสุขเชิงองค์รวม 4 คือ สุขกาย สุขสังคม สุขอารมณ์และสุขปัญญา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาวัดสัมปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิธี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยาในจังหวัดศรีสะเกษ ควรนำกิจกรรมบรรจุในแผนกิจกรรมประจำปีของแต่ละวัดมีแล้ว นำปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัดนั้น ๆ โดยกำหนดเป็นนโยบายที่เข้าถึงโดยทั่วถึงกัน นอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่าการที่วัดร่วมกับชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นควรมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า คนมีความสัมพันธ์กับชุมชนและมีส่วนสำคัญในการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ดังนั้นความสัมพันธ์ในชุมชนโดยการจัดให้อย่างเป็นระบบ
2. พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา ดังนั้นพระสงฆ์ควรเพิ่มศักยภาพตัวเองเพื่อบูรณาการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้ากับยุคสมัยใหม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาวัดสัปปายะสร้างสุขเชิงองค์รวมด้วยวิถี 5ส ตามแนวพุทธจิตวิทยา โดยเลือกศึกษาตัวแปรทางจิตวิทยาร่วมสมัย
2. ควรศึกษาการสร้างความมุ่งมั่นในการพัฒนาวัดที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

รายการอ้างอิง

- พระราชวรเมธี และคณะ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560-2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”. สืบค้น 15 มกราคม 2564, จาก <http://www.buddhism4.com/web/download/book%201.pdf>
- พระครูปลัดสราวุธ ฐิตปัญโญ และคณะ. (2560). การพัฒนาวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในจังหวัดชลบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 505-506.
- พระมหาธรรมาธิ์ สิริมงคล. (2556). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาเสี่ยม สุวโจ. (2562). รูปแบบการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยสัปปายะตามแนวพุทธจิตวิทยา (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.

พระอธิการคำมั่น อินทวณฺโณ, (25 กันยายน 2563). ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหนองเชียงทูน.
สัมภาษณ์.

ภัชรบถ ฤทธิ์เต็ม. (2558). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมในวัด.

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 11(1), 1-23.

pimchanok. (2556). ธรรมะช่วยเสริมสุขภาพจิตแก้ปัญหาวัยรุ่น. สืบค้น 20 มกราคม 2564,

จาก [https://www.thaihealth.or.th/Content/3154ธรรมะช่วยเสริม](https://www.thaihealth.or.th/Content/3154ธรรมะช่วยเสริมสุขภาพจิตแก้ปัญหาวัยรุ่น.html)

[สุขภาพจิตแก้ปัญหาวัยรุ่น.html](https://www.thaihealth.or.th/Content/3154ธรรมะช่วยเสริมสุขภาพจิตแก้ปัญหาวัยรุ่น.html)

สมเด็จพระพุฒาจารย์. (2556). คัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสเถระ รจนา (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพฯ : ธนาเพลส.

